

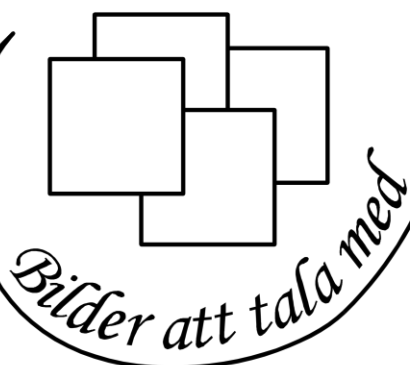
Brukerveiledning

Nilbild

Kommunikasjon- og symbolkort Grunnpakke

Art.nr: 1112786
HMS: 290318

Nilbild

Användartips!

Tips og forslag til hvordan man kan bruke kommunikasjonsbilder og forskjellige tilbehør.

Kommunikasjonsbilder i farger

Gjennom ulike kommunikasjonsbilder har mange barn og voksne, som ellers ikke har mulighet å kommunisere/prate på annen måte, en større sjanse å kunne nå sine nærmeste, for eksempel med følelser, ønsker, og ulike behov, mm.

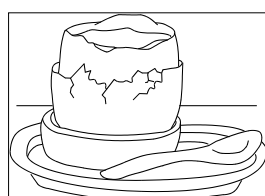
I dette hefte har vi samlet litt av vår erfaring og også de tips vi har fått fra mange ulike kyndige personer ute i landet og som har delt av sin kunnskap og erfaring.

Kommunikasjonsperm

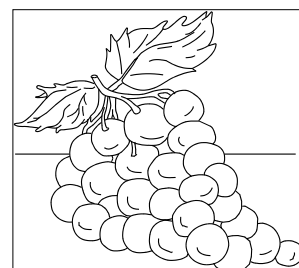
I en kommunikasjonsperm kan man ha de bildene som er aktuelle for den som behøver bildene for sitt språk.

Sorteringen av bildeene kan være svært varierende, men en måte er og "gå fra det store, sammenfattende - rubrikker - til det lille, smådetaljene". Omtrent som en hjemmeside er oppbygd idag.

Matsituasjon:

-"Nå skal vi spise!"
Viser signalbilder for mat, og eventuelt en ting, feks skje.

Spise:

Drikke:

-" Vi skal spise, kjøttboller og poteter, og saus, og grønnsaker"

-"Er du tørst?"
-"Hva vil du drikke?"

Vis bilde på:

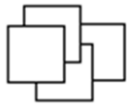
Kjøttboller,
poteter, og
grønnsaker.

Lingonsyltetøy,
ketchup, etc...

Vis bilde på:

Melkeglass
Vannglass

Annen drikk

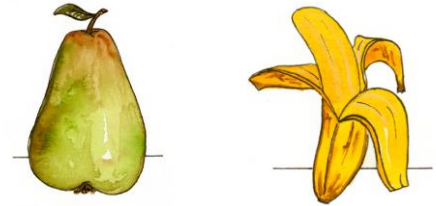

Kommunikasjonspærmer

Vår sønn Emil har en pærm for frukost, med de ulike deler som kan inngå ved frokosten:

- Ulike sorters mat til frukost (Grøt, mûsli, Yoghurt, Flak mm)
- Ulike sorters pålegg (Ost, leverpostei, smør, kaviar mm)
- Ulike sorters drikke (Oboý, Melk, Juice, Nypesuppe mm)
- Ulike sorters frukt (Pære, banan, appelsin, eple, mm)

For eksempel bananpurré, eplemost etc.

Emil har også en perm for aktiviteter hjemme, en perm for barnehage, samt en liten perm for sanger, som de benytter ved f.eks ved sangsamling etc.. Dissa permene benytter de ved ulike tilfeller, oftest når man skal prate om en aktivitet, eller når et bilde skal vises innen man f.eks skulle reise noe sted.

Forsterkning

Bildene tjener også som forsterkning i en aktivitet. Samtidig som et barn leker med en leke, så kan man vise bildet på denne leken. Dette kan forbedre vei for generaliseringer. Bildene kan også benyttes når barnet skal velge aktivitet, og da kommer det an på det jo på barnet hvor mange bilder han eller hun kan ha framfor seg samtidig.

Signal

Man kan også ha bilde som et slags "signal" til å starte en aktivitet, og man kan i tillegg velge å benytte en gjenstand som er spesifikk for aktiviteten som signal, eller en kombinasjon av begge (som signal for mat kan man benytte for eksempel en skje, eller bilde på mat sammen med en skje og/eller et bilde på skje). Dette kan jo varieres etter barnets behov og på den måten som barnet best forstår situasjonen.

Signalbilder for ulike aktiviteter

Innenfor en aktivitet, kan man vise ulike bilder f.eks

* "Å reise til barnehage, skole"

- 1) barnehage bilde(et foto kanskje) 2) skole 3) TTbil/buss

* "Å bade i svømmehall, badekar, eller i sjøen"

- 1) svømmehall 2) å bade 3) badering 4) å bade i badekar

* Å ha det fint i magen(toalettbesøk)

- 1) den toalettstol som barnet bruker 2) vanlig toalettstol

* Børste tennene

- 1) bilde på en tannbørste 2) bilde som forestiller "å børst tennene"

Kommunikasjonstavle

Man kan også ha en kommunikasjonstavle å sette opp bilder på. Her finns det noen ulike å få kjøpt på markedet. Noen finns i borrelås og i andr material.

Det finnes andra måter å praktisk løse dette på også, f.eks med papir og lim eller tape.

Antalet bilder på en slik tavle er jo veldig individuellt og kommer an på hvor mange bilder som barnet kan tolke samtidig, og naturligvis størrelsen på tavlen. Kanskje man ikke skal ha for stor tavle eller for manga bilder, i det minste i starten gå dit og hente bilde eller peke på bilde/bildene der og på denne måten få oppmerksomhet og senere via bildet vise for sin omgivelse hva han/hun vil.

Vår sønn Emil har en kommunikasjonstavle, som harmørklå bakgrunn på den en siden og klargul på andre siden, og der setter vi opp noen ulike bilder, fremfor alt slike ting eller aktiviteter som han kan velge imellom hjemme.

*	Matstol	Dette står for:	"Jeg vil sitte i min matstol "
*	Gåstol	Dette står for:	"Jeg vil gå i gåstolen"
*	TV	Dette står for:	"Jeg vil se på TV"
*	Kasettspiller	Dette står for:	"Jeg vil høre på musikk"
*	Matbilde	Dette står for:	"Jeg er sulten"
*	Melk - kartong	Dette står for:	"Jeg er tørst"
*	Sengebilde	Dette står for:	"Jeg er trøtt, jeg vil hvile, sove"

Eftersom det finns to forskjellige farger å velge imellom på som bakgrunn, så har man jo muligheten til å dele opp ulike billedgrupper til ulike bakgrunnsfarger.

Det er jo ofte slik at ulike bilder står for ulik saker hos ulike barn. Det kommer jo an på hva barnet tar til seg og man behøver ikke være låst ved bildenes eksakte betydning, uten det går jo å finne på det som passer best innen familien, barnehage, skolen eller på annet sted som barnet er.

Kommunikasjonstavler som man selv kan lage kan man "skreddersy" når det gjelder størrelse og farge - man kan til og med få en side inndelt i flere felt i ulike farger - og via Nilbild så kan dere bestille en kommunikasjonstavle som passer deres behov.

Billedtavlene som Nilbild har forestiller en dør, en bil og et lite hus. Dørtavlen har en luke å åpne, Biltavlen har to luker, og Hustavlen har tre luker å åpne. Man kan bruke disse billedtavler både ved lek og/eller en kombinasjon av lek og læring. Det er jo ofte via lek som barn lærer seg så mye.

Billedtavler med luker:

Hver tavle har luker med en liten dørknott som kan forenkle for et barn å åpne noen av lukene. Til hver tavle finns det treføtter som man kan sette tavlen i.

Bak hver luke kan man lett plassere i valgfri kommunikasjonsbilde, eller hvorfor ikke et fotografi av noen i familien, eller kanskje et foto av en kompis?

Det finns manga ulike måter å variere brukern av tavlene, og flere muligheter til innlæring og trening av ulike begrepp. "Inne" og "ute", "fram" og "bak", "her" og "der", med flere begrepp.

Man kan trene sekvenstenking på en lekfullt måte, gjennom å gjøre saker i en bestemt rekkefølge flere ganger; f.eks *velge* bilde, *sette* bildet bakom luken, *banke* på luken, *åpne* luken og *titte* hvilket bilde som finnes bak luken, *prate* om bildet eller fotografiet, *stenge* luken og deretter gjøre noen form for *avslutt* gjennom å f.eks spørre om det var artig, eller "Skal vi titte bakom luken igjen?".

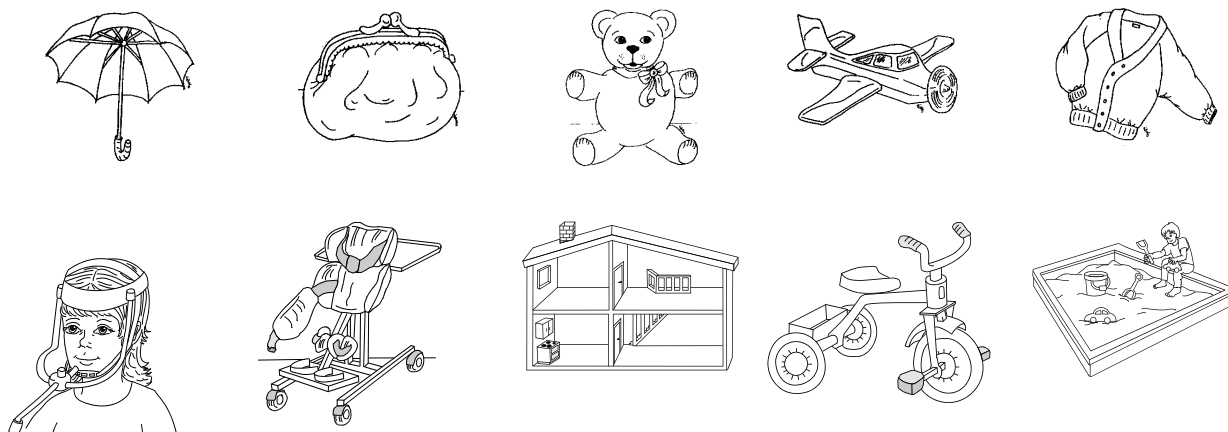
Konturbildene: *OBS! Konturbildene finns ikke som hefte, men som bilder på USB-stikk.*

Konturbildehefte nr 1,2,3 og 4 er et komplement til fargbildene. Det er tenkt at konturbilden skal kunne komplettere gjennom at man kopierer og fargelegger med sine *egne* farger på bildene, f.eks på de ting eller motiv som barnet har en annen farge på sin egen ting.

Om bildet av den teddybjørn eller bil eller matstol ikke har den farg som man er vant med, så kanskje man ikke forstår bildet, eller kan ta den til seg på en god måte. Dette kan da kanskje lette innlæring og tolkningen av bildet om fargen er den man kjenner til.

Barn som kan fargelegge selv eller kan velge farge og noen andre fargelegger kanskje kan ha morro av at man fargelegger bilder for at gjøre egne historier, eller fortelle for mamma og pappa hva man har gjort på skolen, på fritidshjemmet eller i barnehagen.

Her er eksempler på noen bilder som er skissert.

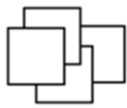
USB stikk med digitale bilder

Alle 621 fargekommunikasjonsbilder er tilgjengelige på CD i farger.

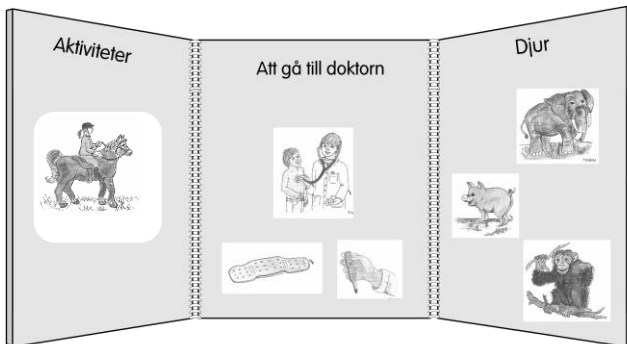
Bildene som er tilgjengelige på denne måten i datamaskinformat er i primært beregnet for bruk med alle applikasjoner som bruker bilder. Men de kan også skrives ut eller legges til programmer som Word og formkommunikasjonskart.

Hvis du har muligheten til å ha lignende bilder ved siden av datamaskin, kan du sammenligne bildet på skjermen med andre lignende kommunikasjonsbilder. I tillegg kan de som jobber med barnet eller den voksne foran datamaskinen, ha hendene litt mer fri til å administrere kontrollprogrammet, tolke signaler, stille spørsmål og mer. Dataskiltene i landet har også forskjellige programmer og bilder, og de kan hjelpe til med å prøve dem ut, slik at det vil være bra for de som bruker bilder til språkopplæring, og også andre dataprogrammer.

Kommunikasjonsmapper i plast:

På bildene her kan du se hvordan du kan bruke en kommunikasjonsmappe.

Også her er det muligheten til å velge farge; i "plastmappen" kan du ha forskjellige papppfarger på sidene, og det er 3 sider (foran og bak har samme farge).

Man kan også ha flera kommunikasjonsmappar i ulike stor-lekar for ulike ändamål. Till exempel skola eller andra aktivi-teter.

Du kan ha et bilde på hver side; et bilde for en tur, et bilde for svømming i et svømmebasseng, et bilde for en tur-delingstjeneste, og et bilde for å spille trommer. Og også et bilde av seg selv, familien og assistentene i kommunikasjonsmappen.

Som trening kan du ha et par ting på et bord, for eksempel en bil, en dukke og en ball.

Så kan du ta ut og vise bilder av disse gjenstandene, og deretter spørre barnet om det ønsker bilen, ved å vise bildet, eller be ham eller henne peke på bilen eller dukken, eller hva du velger å ha på bordet.

Det er forskjellige måter å bruke bildene på, det ovennevnte er en liten del av bruksområdene. Den beste måten er å prøve det, og se hva som er best for ditt eget barn og din egen familie.

Som voksen kan du glemme at barn **også er** mennesker, selv om de er små ...

Emil, vår eldste sønn, kan bruke venstre hånd, og kan peke med den hånden og ta ("grep") ting godt. Vi har prøvd mange ganger om han kan generalisere fra bilde til ting og omvendt. Noen ganger går det veldig bra, og noen ganger fungerer det ikke i det hele tatt. Noen ganger er han virkelig "på kroken", og noen ganger er han ikke på notene i det hele tatt. Han er ofte forstyrret av sine funksjonshemninger.

Vi mener imidlertid at man må prøve igjen og igjen, for eksempel en vanlig opplæring (i barnehage, fritid og skole, og også hjemme hvis mulig og mulighet), for å bane vei for en visuell visjon. Det er sannsynligvis verdt å vise bilder, selv om du kanskje ikke får svar med en gang. "Belønningen" for hardt arbeid kan ta lang tid, men det er verdt det ...

Vi ville være veldig glade og takknemlige hvis du hadde flere tips om bruksområder, som du kanskje kunne dele. Vi kan videreføre disse til barna som mottar bildene, og også til menneskene i forskjellige fagområder som bruker bildene sammen med barna.

Vi håper du liker oppholdet ditt
med Nilbilds kommunikasjonsbilder.

Vennlig hilsen fra

Maria Imre Andersson

p.s.

Nå er det 2016 og sønnen vår Emil er 26 år gammel.

Det har utviklet seg for ham med bildekommunikasjon, og han bruker nå bilder i forskjellige størrelser og har flere mapper med A4-ark fylt med bilder hele tiden. Vi har trent mye og gang på gang for læring og at det skal være samme / samme betydning hele tiden.

Vi har forstått at å lære betydningen av forskjellige bilder er veldig viktig, og at man kanskje ikke forventer en tolkning av bilder umiddelbart.

Dette kommer ofte av å være sta og vise bilder mange, mange ganger og snakke om og vise på forskjellige måter hva bildet betyr i forskjellige sammenhenger.

Emil har nå også en kommunikasjonscomputer med berøringsskjerm, der han får lyd til bildene sine, og har blitt veldig flink til å peke og bla mellom forskjellige lag.

Vi tror dette avhenger mye av trening, trening, trening og trening igjen.

d.s.

Teksten nedenfor er hentet fra startpakken - men kan også være nyttig når du skal begynne å bruke bilder for å snakke med.

Etterlign! Overinterpret! Avvente!

Når du lærer et språk, må du legge mye energi i å lytte, etterligne og prøve å "snakke" språket, om og om igjen. Det samme gjør smårollingen som begynner å lære å snakke, og det samme gjør en person som ønsker å lære et nytt språk.

Vi som har samlet dette brosjyret er Maria Imre-Andersson som er mor til Emil, og Maria Stendahl, som er logoped med mange års yrkeserfaring - og er av den oppfatning at bildekommunikasjon er et språk som må læres og som krever mye trening, repetisjon og tålmodighet / venting.

Noen ganger vil vi i denne skrivingen kalle den som ikke kan snakke eller tegne 'Mimmi / Pelle'.

For å kunne lære og utvikle språket ditt - i dette tilfellet bildekommunikasjon - er den enkleste og vanskeligste måten: Ved å bruke det!

Det er sannsynligvis mange forskjellige måter du kan gå frem med å vise signalbilder og trene med dem. Vi vil gjerne dele våre erfaringer og erfaringer (som mor og som profesjonell logoped), og samtidig gi noen tips om en vei du kan gå.

Vi vil anbefale at du starter med å vise "signalbilder" i forskjellige hverdagssituasjoner. Hvis du som forelder, eller f.eks. assistent viser et bilde før en aktivitet, slik at personen som skal se bildet kan lære å:

- ❖ Et bilde av en **skje** kan bety å spise eller være sulten
- ❖ Et bilde av et **krus** kan bety å drikke eller være tørst
- ❖ Et bilde av et **toalett** kan bety toalettbesøk / "toalettbehandling"

Til slutt kan de som ikke kan snakke eller tegne, og trenger bildene for språket deres, være i stand til å peke på et av bildene som for ham eller henne representerer ett eller flere av disse grunnleggende behovene.

Bevisstløs eller bevisst kommunikasjon?

Denne overgangen er veldig flytende for alle mennesker. Hvis du svarer "ja" på et par av følgende spørsmål, er den talehemmede på vei mot bevisst kommunikasjon, og det er gode forhold for at signalbilder skal fungere:

1. Tar 'Mimmi / Pelle' øyekontakt med deg?
2. Veksler 'Mimmi / Pelle' mellom deg og noe interessant?
3. Gjentar 'Mimmi / Pelle' forsøk på å få oppmerksomhet?
4. Tar 'Mimmi / Pelle' pauser i oppmerksomhetsforsøk for deg å gripe inn?

Hva gjør du da for å starte med signalbilder?

Da Emil var liten, startet vi som følger: Vi viste bildet til Emil samtidig som det som tidligere hadde vært et signal for en aktivitet. For eksempel hadde skjeen vært et signal å spise, og Emil måtte plukke den ut av en liten fargerik plastboks (som hadde iskrem i seg). Først plukket vi opp tingen som hadde vært signalet, og til slutt (etter flere måneder) klarte Emil å ta tingen selv. Vi viste bildet og samtidig laget vi skiltet¹ for aktiviteten og sa samtidig ordet / ordene, for eksempel "spis mat".

Det er med andre ord viktig å vise tingen / bildet og peke på det konsekvent når man snakker om mat i forbindelse med måltidet. Du bør uttrykke deg som du pleier å gjøre i familien, og det er ingen regler, men det som er vanlig for familien din, for eksempel "Se, mat!" eller "Spis mat!" når du peker på bildet.

Hver gang du serverer mat (hjemme, barnehage, fritid, skole, dagsenter osv.), Bør du peke på signalbildet, gjøre gest¹ mot munnen for å få mat og si signalordet mat. Vent rolig og vent på et slags svar, etterligning - etter ca 3 minutter (se neste side) kan du ikke lenger forvente noen reaksjon fra 'Mimmi / Pelle' som svar, men så må du si, vise, peke på bildet en gang til. Da kan det være nok "nag" for den tiden. Fortolke 'Mimmi / Pelles' tilnærming til imitasjon og **belønne den**. Hvis du kan vente på 'Mimmi / Pelle' og se en tendens til imitasjon som du overfortolker, kan grunnlaget legges for en fungerende kommunikasjon.

¹ Et godt og omfattende materiale er: "Skiltstøtte for spesialskoler" kan kjøpes fra SIT Läromedel Datapedagogen,

Mell-ringevägen 102, 703 53 Örebro, tlf. 019/16 11 40.

Å etterligne: Du etterligner ikke det som er nytt og ikke det du allerede vet, men det du nettopp har blitt nysgjerrig på og vil lære! Dette betyr at du ikke kan forvente at 'Mimmi / Pelle' prøver å etterligne deg den første måneden med det første bildet.

Hvorfor skal jeg peke? For å lære forventningen!

Å peke er en viktig del av kommunikasjonen vår - peker med en hånd, fot, nese eller øyne - peker ved å se på hva du mener. Trykk deg hver dag i noen måneder til 'Mimmi / Pelle' viser forventningen når du bare viser bildet. For å utvikle forventninger er bestillingen viktig: 'Mimmi / Pelle' må kunne forutsi hva som vil skje og være i stand til å forutse situasjonen. Alle har det bra med å forutse, oppleve forventninger, så kan vi hyle av glede eller misnøye.

Hvis 'Mimmi / Pelle' ikke ser på bildet eller punktet, kan du hjelpe ved å forsiktig ta tak i hodet på hodet og vri ansiktet mot bildet, eller peke på bildet med 'Mimmi / Pelle' sin egen hånd . Her øver du på å forstå at bildet har å gjøre med situasjonen, men det forventes også at du gjør noe selv, nemlig å se eller peke på papiret med farger på.

Forståelsen og bruken av signalbilder kan ta lang tid å øve på. Ulike lengder for forskjellige mennesker. Å lære at bilder har forskjellige betydninger, og å lære å peke på dem til forskjellige tider, fører til en ny måte å tenke og huske på. Gjennom repetisjon (at du viser og peker på bildene om og om igjen, og snakker om hva de står for) kan du legge et grunnlag for å komme videre med bildene. Gjennom aktiv deltakelse utvikles evnen til å kommunisere.

10 000 ganger!?!

Aktiv deltakelse trenger ikke å være tydelig synlig. 'Mimmi / Pelle' må kanskje vise et bilde før en aktivitet mange ganger. Det kan ta opptil 6 måneder eller til og med 1 år før du kan få synlige bevis for at "trening har sittet fast". Et rykning i det ene øyet, et nesten usynlig smil av anerkjennelse, en hånd som løfter 2 mm, alt er svaret.

For en forelder eller nær slektning kan denne gangen virke som en uutholdelig ventetid, og derfor vil vi gi råd om at opplæringen i å vise bilder ikke bare skal legges på foreldre eller pårørende. En assistent, ansatte ved barnehage, fritidssenter, barnehage, skolepersonell eller lignende kan gjøre mye arbeid med dette. Det viktigste er at alle er enige om en måte å jobbe på og at alle gjør det samme.

Hvor lenge skal du vente på svar?

Du må vente på svar **lenge nok** – før du prøver å se et bilde igjen, eller prøve et nytt bilde.

Du kan godt vente i tre minutter. Alle mennesker er forskjellige, kan det sies ofte. For sønnen vår Emil, 3 minutters venting, da vi startet med signalobjekter og signalbilder, ville føre til at han mistet tråden eller konsentrasjonen. Det var alltid risikoen for at han ville rette oppmerksomheten mot andre ting. Vi fikk prøve med signalbilde eller signal-nalsak ganske snart etter å ha vist første gang for å beholde interessen for ham. For noen andre kan situasjonen være helt motsatt!

Tenk deg følgende situasjon:

Du henger med en 'Mimmi eller Pelle'. For å skape en dialog, tulle du som du pleier og 'Mimmi / Pelle' vender seg til deg. En kort stund øker bevegelsene i armene, bena og ansiktet. Så vender 'Mimmi / Pelle' seg fra deg, og du reagerer naturlig og spontant ved å begynne å tulle igjen! Men ved å snu seg, viser kanskje 'Mimmi / Pelle' et behov for å behandle privat det du sa til ham / henne. Og hvis du da gir plass / tid for ham / henne til å mobilisere et svar til deg, kan du bli rikelig belønnet i form av kontakt! Da er det riktig å vente, selv om det først føles galt å gjøre det i flere minutter, til 'Mimmi / Pelle' snur hodet bakover, orienterer seg mot deg med øynene og reagerer - bare da er det greit å begynne å tulle igjen! Først da oppstår dialog ...

OVERTOLKE!

Som Emils foreldre har vi systematisk og ofte fortolket hans "svar", "snakk" og "lyd". Vi har alltid snakket med Emil, i den grad at når han har "snakket" i en situasjon (f.eks. I en samtale med ham eller når han har vært i nærheten), har vi latt ham forstå at det han bare "sa" (i sin egen måte selvfølgelig) har alltid betydd noe. Vi har alltid prøvd å svare på Emil når han har hørt på en eller annen måte, hørtes ut, og vi snakker om maten og han høres så kan f.eks. vårt svar ville være: "Ja, du liker også spaghetti og ketchup. Så fint!" Disse gangene har vi blitt forskjellige!

reaksjoner, fra det faktum at Emil har sett seg fornøyd til et spørrende ansikt. Vår overfortolkning av forskjellige lyder i forskjellige sammenhenger, mener vi, har ført til at Emil har fått inntrykk av at det han har "sagt" er viktig for oss, at han sier noe og at det også betyr noe i sammenhengen.

Som småbarnsforelder tolker du ofte barnets forskjellige signaler og styrker gjennom dette kommunikasjonen og grunnlaget for språk og forståelse. Dette hjelper barnet til å forstå og gjøre seg forstått. For å forsterke en flerhandikappes signaler "i begynnelsen av et språk", er det fordelaktig å fortolke forskjellige uttrykk og signaler, fordi han på denne måten kan lære at visse signaler (uttrykk, følelser osv.) Mottar visse svar fra omgivelsene og andre signaler. (uttrykk, følelser osv.) gir andre svar til personen du retter uttrykket ditt mot. Vi tror at du må være veldig tydelig, strukturert og konsekvent i din fortolkning. Det er lettere å lære å kommunisere når du får konsekvente svar.

Strukturert overtolkning

Med strukturert over-tolkning mener vi at det som er viktig er å lære å se 'Mimmi / Pelles' reaksjon og legge den kommunikative verdien (dvs. å sette en mening i reaksjonen, som for eksempel svar på et spørsmål) selv om dette ikke er var intensjonen. Strukturert overfortolkning hjelper de med kommunikasjonsvansker / talehemming til å få bedre kontroll over og få muligheten til lettere å forstå omgivelsene og de nærmeste. Hva er det som skal tolkes over da? Vel, alle forsøk på å imitere deg, fordi grunnlaget for all kommunikasjon er å kunne etterligne.

Som svar på å peke på signalbildet, si signalordene og gjøre tegnet bevegelse som hører til det, bør du vente til du får en kontakt gjennom en eller annen reaksjon: en bevegelse, en lyd, en rykning i ansiktet eller et blick som du kan fortolke med litt fantasi som om det var et tegn, ord eller pekepunkt. Da er det veldig viktig å bekrefte og belønne ved å gjøre personen du samhandler med på vilje som om bevegelsen, lyden, rykket eller utseendet du fikk var et tydelig signal eller uttrykk for vilje!

Utgangspunktet, tror vi, er at det er mulig å forbedre interaksjonen og utvikle kommunikasjon ved å vente på og svare på 'Mimmi / Pelles' reaksjoner som om de var klare og forståelige.

Signalbildene er ment å brukes daglig - mange ganger - og du kan se på bildene sammen. Det viktige er at du viser at du ser på bildene når du er sammen med 'Mimmi / Pelle'. Så har du ledet 'Mimmi / Pelle' til å ta hensyn til bildet.

Så ser du og peker igjen og venter på et etterligningsforsøk. Hvis det ikke er noen reaksjon, kan du gjenta eksperimentet et par ganger. Hvis du heller ikke ser noen reaksjon denne gangen, foreslår vi at du kan hjelpe ved å f.eks. ta forsiktig 'Mimmi / Pelles' hånd / hode mot bildet (se ovenfor). Fortsett sta neste dag. Ingenting er gøy for noen av oss før vi vet ordet av det, men daglig repetisjon kan lønne seg i det lange løp.

Bildene skal inkluderes som en rutine i forskjellige hverdagssituasjoner - og etter hvert kan det føre til at 'Mimmi / Pelle' endelig kan peke på et bilde for å gjøre seg forstått.

Hvordan lærer du å forstå innholdet i et bilde?

Gjennom ritualer og rutiner blir hverdagen forutsigbar, og 'Mimmi / Pelle' kan til slutt forutse situasjonen ved å vise forventning. Det er reaksjonen - forventningen - som kan tolkes over slik at du har en felles kode for den situasjonen. Vi tror at man kan begynne med et bilde som peker lenge før et barn eller en voksen med funksjonshemning kan forventes å forstå innholdet i et bilde. Når vi for eksempel lærer våre små barn å snakke, snakker vi og snakker med dem lenge før de forstår hva vi sier. På samme måte kan du peke og peke (og samtidig snakke og tegne) daglig på bilder som samsvarer med ting og situasjoner du gjør fra barnet er lite. Vi foreslår et signalsystem med ting som signaler, tegnbevegelser, signalord / lyder og signalbilder for å kunne se hvilken kommunikasjonsmetode 'Mimmi / Pelle' selv velger.

Bør jeg lage mine egne signalbilder? JA!

Når 'Mimmi / Pelle' liker en spesiell person og en spesiell aktivitet, viser han / hun absolutt forventning. Du kan deretter fotografere dette og bruke det som et signalbilde og vise det sammen med aktiviteten for å lære en forventning om moroa allerede når du viser bildet.

VIKTIG: Når du fotografere, er det veldig viktig å prøve å ta bilder med minst mulig bakgrunn. Husk å alltid plassere et objekt som skal fotografere mot en bakgrunn som er fri for mange detaljer. Når du fotografere en person, er det best å fotografere mot en lys bakgrunn, slik at ansiktet ser ut som midten av bildet. Det beste er at hodet er stort, dvs. dekker en stor del av fotografiet. Det er lettere å se ansiktet enn om det er et lite hode mot en stor bakgrunn.

Når du bruker bilder som et signalsystem, bør du kanskje begynne med de morsomste aktivitetene som 'Mimmi / Pelle' vet om, eller har vist at han / hun liker. Dette er selvfølgelig veldig individuelt. Hvis 'Mimmi / Pelle' liker å gå ut og gå, kan du prøv å skildre

situasjonen når han / hun forstår at dette er hva du vil gjøre. Du kan også bruke kroppsspråkbildet som er ment å signalisere "ut" osv.

Vi har forslag til en morsom aktivitet: Sett en spennende boks med lokk og litt morsomt eller godt innhold i et stykke stoff. Trekk stoffet og esken kommer til deg! Hvis dette er gøy, kan du tegne boksen og bruke den som et signalbilde. Her kan du sette inn kroppsspråkbildet "mer" samtidig som du kanskje gjør bevegelsen som bildet viser.

Lycka Till!!

© Nilbild AB
Skutudsvägen 59
791 46b Falun
www.nilbild.se

